

Лекція № 12**Тема: Костюм XIX ст.****Мета:** Ознайомити студентів із особливостями костюму і зачіски XIX ст.

Розвинути вміння використовувати отримане знання при розробці сучасних зачісок. Виховати естетичну культуру майбутніх спеціалістів.

План

- 1. Загальна характеристика стилів.*
- 2. Створення нового типу міського Європейського костюма.*
- 3. Естетичний ідеал краси.*
- 4. Особливості кольорової гамми.*

Лекційний матеріал***Загальна характеристика стилів XIX ст.***

Стиль класицизм. Революційно-патріотичні ідеї були не єдиним джерелом формоутворення костюма цього періоду. В буржуазному середовищі поширюється вплив класицизму і грецької античності, виникає новий художній стиль - класицизм, що характеризується строгістю ліній, чіткістю пропорцій, благородною простотою.

Стиль ампір відрізнявся від класицизму більшою статичністю, пишністю, блиском і помпезністю. Класицизм привітний, ампір суворий.

Початок XIX ст. характеризується появою в мистецтві стилю ампір (від французького «Імперія»). Він висловлював естетичні смаки великої буржуазії і прославляв військові перемоги Наполеона. Так само як класицизм XVIII ст., Стиль ампір надихався античними образами. Багато архітектурних споруд майже повністю копіювали пам'ятки Риму. Характерними елементами орнаменту були античні лаврові вінки, луки, стріли, пальмові гілки, леви.

Щільними симетричними рядами розташовувалися орнаментальні рельєфи або розписи на нерухомій гладі палацових стін або лакованих меблів, створюючи величну монументальність інтер'єру.

Різка зміна моди **1830-1860**. Період краху імперії Наполеона і реставрації королівської влади Бурбонів у Франції характеризується посиленням у костюмі **романтичних рис**.

Створення нового типу міського європейського костюма

КЛАСИЦИЗМ. Початок ХІХ ст. знаменується промисловим переворотом в Західній Європі, бурхливим зростанням продуктивних сил, встановленням буржуазних виробничих відносин. Потужний технічний прогрес, зміни соціального складу суспільства, концентрація населення у великих містах різних європейських країн створюють основу для завершення процесу утворення єдиного європейського міського костюма.

Розвиток моди в ХІХ ст. відбувається дуже інтенсивно і зачіпає в основному жіночий одяг, у той час як форми чоловічого костюма все більш стабілізуються. На перше місце висуваються його практичність, доцільність, строгий зовнішній вигляд. Величезне значення в частій зміні моди в ХІХ ст. має гонитва за збільшенням прибутку. Першість в області жіночої моди залишається за Францією, чоловічої - за Англією.

Жіночий костюм класицизму

Тонке муслінове або батистове світле плаття без обробки і прикрас надівається на трико або на тіло. *Висока лінія талії* визначає співвідношення пропорцій короткого ліфа і довгої прямої спідниці. *М'який ліф з глибоким вирізом, плавно спадаюча, закладена ззаду зустрічними складками спідниця, колір, колорит і фактура*

тканини нагадують античний костюм. Роль верхніх античних одягів виконують найтонші індійські кашемірові шалі.

Велика французька революція, порвавши з колишніми традиціями, різко змінила і естетичні погляди на одяг і прикраси. Під впливом панівних ідей - ненависті до королівського режиму, наряди останніх років XVIII ст. значно спростилися і, надихаючись класичними зразками язичницької давнини, почали шукати наближення до природи. Люди того часу прагнули звільнити форми, ясніше визначити контури людської фігури і зробити костюм більш вільним, відповідним непорушним принципам грецької краси. А ці принципи вчать, що всяка витончена одежа повинна перш за все давати почуття прекрасного, гармонії людського тіла.

Французькі красуні намагалися і в холодну пору року обходитися без теплого верхнього одягу, замінюючи його шаллями, маленькою короткою курточкою, запозиченою з англійського костюма.

Головні убори та взуття також наслідували античну форму - обручі, сітки, діадеми, пишні пов'язки зі страусовим пір'ям, оксамитові і шовкові стрічки підтримували зачіски з грецьким вузлом або короткі кучеряві стрижки. Туфлі - плоскі на низькому каблучі, світлих тонів зі шнурівкою зі стрічок, обплітають ногу подібно як в грецьких сандаліях.

У чоловічому костюмі побутують темний вовняний фрак, замшеві кюлоти, високий суворий капелюх.

Костюм 1800-1825 рр. Стель ампір

Костюм стилю ампір вирішується в єдності з творами архітектури та декоративно-прикладного мистецтва. Силует прагне до циліндричних форм високої і стрункої колони. Щільні блискучі тканини прикрашають однотонною рельєфною вишивкою або симетричною декоративною обробкою. Композиція костюма статична, декоративне рішення переважає над конструктивним.

У чоловічому гардеробі повсякденним одягом стає темний (коричневий, черний, синій) вовняний фрак з високим коміром-стійкою. Найчастіше його

носили зі світлими панталонами і світлим жилетом. Верхнім одягом був двобортний редингот, або сюртук, який поступово став основним в діловому чоловічому одязі. Взимку і восени чоловіки носять редингот з декількома комірами або пелериною, яка є дуже модною деталлю як чоловічого, так і жіночого верхнього одягу цього періоду. Зачіски в основному короткі, головні убори - високі капелюхи з невеликими загнутими з боків полями. **Поширеними видами взуття були чоботи і туфлі.**

Особливо глибоким був вплив стилю ампір **жіночому костюмі**. Незважаючи на те що пропорції його залишаються такими ж, як наприкінці XVIII ст. (Висока талія ділить фігуру в співвідношенні 1:7 і 1:6, пряма довга спідниця і вузький ліф), застосування дорогих щільних тканин різко змінює пластику костюма, Крім того, у ньому з'являється все більше декоративних елементів: рюш, мережив, вишивки, воланів. У 1809 р. в костюмі знову з'являється корсет, що допомагає краще зберігати

силует, що нагадує силует стрункої колони. **Сукні** роблять з щільного шовку або тонких прозорих тканин. Сукня часто має шлейф, низьке декольте, короткий рукав - фонарик на широкій манжеті. Величезну роль в жіночому костюмі продовжували грати **шалі**, вовняні і шовкові, однотонні й з орнаментальною облямівкою, прикрашені вишивкою, бахромою. Вартість їх набагато перевищувала вартість всього іншого костюма і свідчила про високе станове положення.

До кінця періоду жіночий костюм стає важчим, збільшується кількість поперечної обробки по низу. Спідницю прикрашають складками, мереживами. Розширюється лінія плеча, лінія грудей залишається завищеною, талія опускається ближче до природної, лінії низу розширеної спідниці коротшають (до щиколоток). Інтерес до природи, звичай здійснювати піші прогулянки призводять до значного розширення асортименту

верхнього жіночого одягу: з'являються короткі **куртки, одnobортні рединготи** з вовняних або бавовняних тканин, оздоблені оксамитом, атласом, зимові - стьобані на ваті або з хутряною підкладкою (мал. 118). Туфлі - відкриті, плоскі, шкіряні, на низькому підборі.

У чоловічому костюмі велике значення надається доповненням: краватці, капелюсі. Підвищується добротність дорогих вовняних і тонких лляних тканин. Для бальних фраків використовують оксамит, для жилетів - блискучу різнобарвну парчу. Однак це прагнення до пишноти феодального костюма не мало достатньо міцної бази в житті суспільства XIX ст. і тому мода швидко змінює характер. Вже з початку 50-х років остаточно перемагає функціональність, доцільність форм чоловічого костюма. Фрак з щоденного одягу стає лише парадним. Його замінює **сьюртук** більш зручний закритий одяг із застібкою на гудзики. У 60-х роках сюртук замінюють **піджаком** (у минулому частина мисливського костюма), який разом зі **штанами і жилетом** починають робити з однієї тканини. Ще у верхньому чоловічому одязі з'являється **пальто**, коротке, прямого силуету.

З цього часу аж до 60-х років XX сторіччя зміни в чоловічій моді стосуються в основному форми деталей (комірів, лацканів), довжини і ширини низу брюк, застібки, ступеня прилягань по основних лініях силуету. Асортимент, форма і колір одягу остаточно стабілізуються. Основним головним убором залишається циліндр. **Взуття** - чоботи і закриті туфлі чорного кольору.

Костюм романтизму 1830-1860р

Жіночий костюм з початку 30-х років зазнає різких змін моди, що стосуються всіх його сторін: тканин, силуету, конструктивного і декоративного рішення, обробки, прикрас. Відроджується в цей час у Франції виробництво дорогих і різноманітних тканин, мережив, галантереї, прикрас, що є необхідною базою для створення нового костюма, об'єднання елементів стилів епохи Відродження, бароко, рококо. Це - плаття з дуже вузьким, знову

стягнутим жорстким корсетом на талії й, непомірно широкими вгорі і на лінії ліктя рукавами, низьким декольте і дещо спущеними плечима, розширеною донизу спідницею довжиною до кісточок. Такі сукні зі світлого атласу та оксамиту рясно прикрашали стрічками, мереживами, оборками, доповнюючи їх пишними головними уборами, рукавичками, ювелірними прикрасами.

Набагато більшим почуттям міри і художнім смаком відрізняються силует і форми костюма **40-60-х років**, що також розвиваються в романтичному стилі, але **створюють більш строгий та елегантний вигляд**. Спідниця підтримувалась волосяним чохлам - криноліном (від франц.: сгїп - кїнський волос, Іп-льон), ліф - на корсеті, рукав вузький, довгий. Пропорції чіткі, стійкі: лінія плеча природна, округла, лінія талії на природному рівні, лінія стегон перебільшена.

Характерною особливістю жіночого костюма того періоду є різноманітність його асортименту за призначенням. Світська дама зазвичай мала:

- **Ранкові наряди**
- домашнє плаття зі скромної шовкової тканини для прийому ранкових гостей; костюм для прогулянки, що складався з плаття і верхнього одягу - шалі, редингот, манто, пальто.
- **Обідній туалет** був більш ошатним, з мережив.
- **Вечірній**, бальний костюм був найдорожчим і розкішним, доповнювався оксамитовим тюрбаном з мереживом, штучними квітами, коштовностями.
- Взуття цього часу - на низьких підборах з квадратною шкарпетковою частиною. Величезну роль у костюмі грають рукавички, парасолька, ювелірні прикраси (сережки, брошки, браслети, ланцюжки, кільця).

Естетичний ідеал краси

КЛАСИЦИЗМ. Після Великої французької революції як чоловічий, так і жіночий зовнішній вигляд певний час перебував під впливом романтизму. У чоловічій фігурі - виділено вигин грудей, тонку талію, витончену поставу,

довгі ноги. Проте цей образ поступається смакам «ділових людей»-комерсантів, промисловців, банкірів, фабрикантів, які стають тепер господарями становища в суспільному житті. **Підприємливість, ініціатива, вміння знаходити, діловий розмах виступають у ньому на перший план.** Перед ними втрачають своє значення зовнішній вигляд і фізичні якості, які протягом століть визначали чоловічу красу.

Для вираження нових якостей краси були потрібні зовсім інші форми чоловічого костюма. З нього зникають шовк і оксамит, мережива, дорогі прикраси. Їх замінюють вовна, сукно темних гладких забарвлень. Шовк застосовується тепер тільки для жилетів і краваток, іноді ним покривають коміри, лацкани. **Кольорова гамма** обмежена темними тонами верхнього одягу і білим - сорочки. Оздоблення на білизні поступово зникає повністю.

Довгі штани, які носили до революції тільки представники третього стану, стають основою чоловічого костюма. У костюмі не підкреслюється талія, він стає мішкуватим.

Зовсім в іншому напрямку розвивається **жіночий костюм**. Жінка перетворюється на іграшку, багато прикрашену вивіску успіхів і положення свого чоловіка. Форми її костюма далекі від практичності, доцільності. Розкіш, багаті тканини, нагромадження обробки і прикрас, швидка зміна моди, розрахована на прагнення вразити оточуючих.

Еклектизм - формальне механічне з'єднання різних художніх стилів, властивий всьому буржуазному мистецтві ХІ Хет., характеризує і форми костюма. Протягом всього періоду зустрічається використання елементів античності, готики, бароко, рококо у фактурі, кольорі, орнаменталізації тканин, в декоративному і конструктивному вирішенні костюма, в обробці. Однак дуже рідко використання цих елементів дає єдине художнє ціле

Особливості кольорової гамми

Класицизм любить ніжні тони: світло-зелений, світло-блакитний, світло-жовтий, колір сукні визначався сезоном, призначенням і віком. Ампір вживає

виражені кольори: червоний з чорним, червоний з зеленим, глибокий синій, яскраво-жовтий. Кольорова гамма обмежується темними кольорами. Малюнок тканини -клітина, вузька смужка. Обидва стилі не відмовляються від білого з золотом, але класицизм об'єднує їх, ампір протиставляє.

Романтизм. Верхній одяг частіше робився темних кольорів (коричневих, темно-червоних, синіх, зелених) з шерсті, напівшерсті, оксамиту. Для візитних і прогулянкових костюмів жінки середнього віку вибирали різні відтінки зеленого та коричневого, молоді носили світлі кольори: блакитний, рожевий, кремовий, білий. Чорний оксамит був переважно вечірньою тканиною.

Контрольні питання

1. Які спільні та відмінні риси стилю ампір, класицизм, бідермейєр?
2. Який естетичний ідеал краси у стилі класицизм?
3. Що є характерним для стилю ампір?
4. Що є характерною рисою романтизму?
5. Яка кольорова гамма притаманна для кожного стилю?

Список використаних джерел:

1. Шевнюк О. Л. Історія костюма: Навч. Посіб. К.: Знання, 2008 . 375 с.
2. Вера Калмыкова. Костюмы народов и древности до XIX века Изд.: Белый город. 2012. 202 с.
3. Мода. Полная энциклопедия одежды и стилей. Пер.: Ольга Сергеева, Е. Сернева. Изд.: Дорлинг Киндерсли, АСТ. 2013 г. 480 с.
4. Детский костюм XVIII – XX века. К.Г.Серебрякова ГИМ 2010 208с.
5. Мода и стиль: Современная энциклопедия Аванта+ / Глав. Ред. В.Володин. М.: Аванта +, 2002.
6. Л.П. Светлова. Азбука орнамента. Москва 2001.